

VÄSTERNORRLANDS MUSEUM

Arkeologisk förundersökning av L2023:5250 inför anläggande av faunabro över E4, år 2024

L2023:5250, Håknäs 5:11, Nordmaling socken, Nordmaling kommun,
Ångermanland, Västerbottens län

Rapport 2024:20
Madeleine Nilsson

Arkeologisk förundersökning av boplatsgrop inför anläggande av faunabro över E4, år 2024

Rapport nr: 2024:20 Västernorrlands museum

Framsidesbild: Gropen i profil, foto från norr.

Västernorrlands museum

Murbergsvägen 31

871 50 Härnösand

www.vnmuseum.se

ISSN 2000-0111

© 2024 Västernorrlands museum, Härnösand.

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY

Kartor: Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, I2018/00090, © Riksantikvarieämbetets kulturmiljöregister (KMR)

Maps throughout this report were created using ArcGIS® software by Esri. ArcGIS® and ArcMap™ are the intellectual property of Esri and are used herein under license. Copyright © Esri. All rights reserved. For more information about Esri® software, please visit www.esri.com.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	4
Bakgrund	5
Syfte.....	5
Metod	6
Natur- och fornlämningsmiljö	7
Tidigare undersökningar.....	7
Redovisning av arbetet.....	9
Tolkning och rekommendation.....	12
Utvärdering	12
Tekniska och administrativa uppgifter	13
Arkivhandlingar.....	13
Referenser	14
Bilaga 1. Fotolista.....	15

Sammanfattning

Med anledning av Trafikverkets planerade faunabro över E4 har Västernorrlands museum genomfört en förundersökning av boplatsgropen L2023:5250 i Håknäs, Nordmaling socken. Anläggningen påträffades av Jamtli vid en frivillig utredning 2023.

Gropen grävdes ut till en tredjedel med fyllhammare och skärslev varpå rester av stora förmultnade rötter påträffades. Anläggningen omtolkades från boplatsgrop till rotvälta eller möjligen stubbtäkt och Västernorrlands museum rekommenderar inga ytterligare åtgärder.

Bakgrund

Med anledning av Trafikverkets planerade faunabro över E4 har Västernorrlands museum genomfört en förundersökning av boplatsgropen L2023:5250 i Håknäs, Nordmaling socken. Anläggningen påträffades vid en frivillig utredning utförd av Jamtli år 2023 och bedömdes vid det tillfället efter viss avvägning som fornlämning.

Syfte

Förundersökningens syfte var att fastställa boplatsgropens karaktär, datering, utbredning och komplexitet samt ge beslutsunderlag inför vidare ingrepp i lämningen. Fokus låg på konstruktion och funktion.

Förundersökningens målgrupper är Länsstyrelsen och Trafikverket.

Figur 1. Översikt över förundersökningsområdet.

Metod

Förundersökningen genomfördes under två varma dagar i mitten av augusti 2024. Inledningsvis avsöktes hela anläggningen med metalledetektor, mättes in med RTK-GPS och dokumenterades i plan. Omkring en tredjedel av gropen rensades fram med fyllhammare och skärslev och grävdes därefter i botten med skärslev. Profilerna beskrevs och fotodokumenterades.

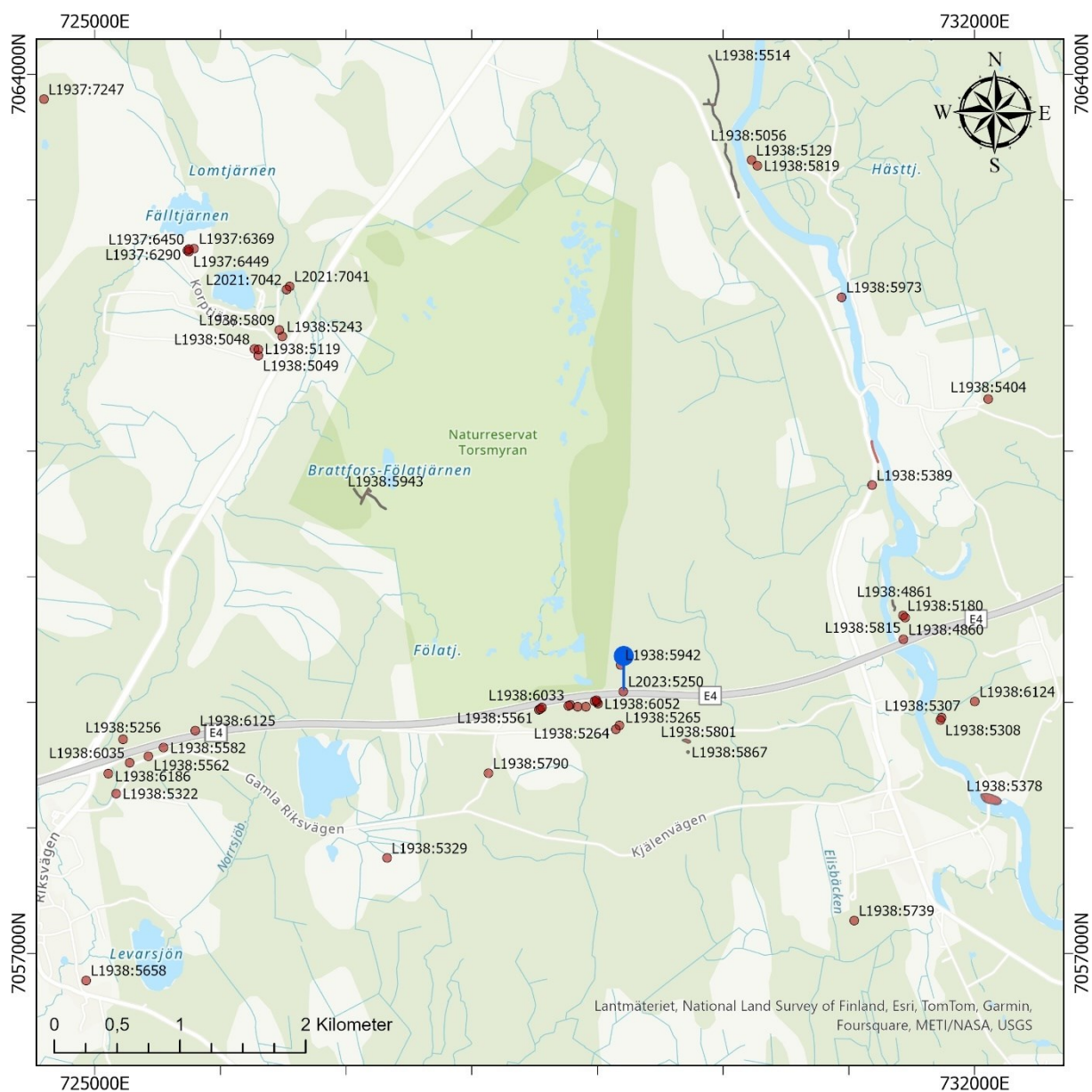
Figur xx. L2023:5250 från väster.

Natur- och fornlämningsmiljö

L2023:5250 ligger i ett område med flera kolningsanläggningar och historiska husgrunder. Ytterligare en boplatsgrop (L1938:5971) finns drygt 200 meter sydväst om L2023:5250 och två till omkring 300 meter söderut (L1938:5264 och L1938:5265). Ingen av dessa är tidigare undersökt. Cirka 600 meter åt sydost finner vi gravfältet L1938:5801. L2023:5250 är belägen på en låg, barrskogsbeklädd nordsydlig ås direkt sydost om Torsmyran, ett större våtmarksområde. Jordarten är svallsediment, grus. Gropen låg för 5 000 år sedan vid stranden på en ö i havet.

Tidigare undersökningar

L2023:5250 påträffades av Jamtli vid en frivillig utredning år 2023 (Engman 2023). Den bedömdes som fornlämning utifrån det faktum att intrycket var ålderdomligt och att ytterligare boplatsgropar registrerats i närområdet. Utöver utredningen 2023 har ett antal inventeringar och en utredning genomförts under 1960-1990-talen (Engman 2023).

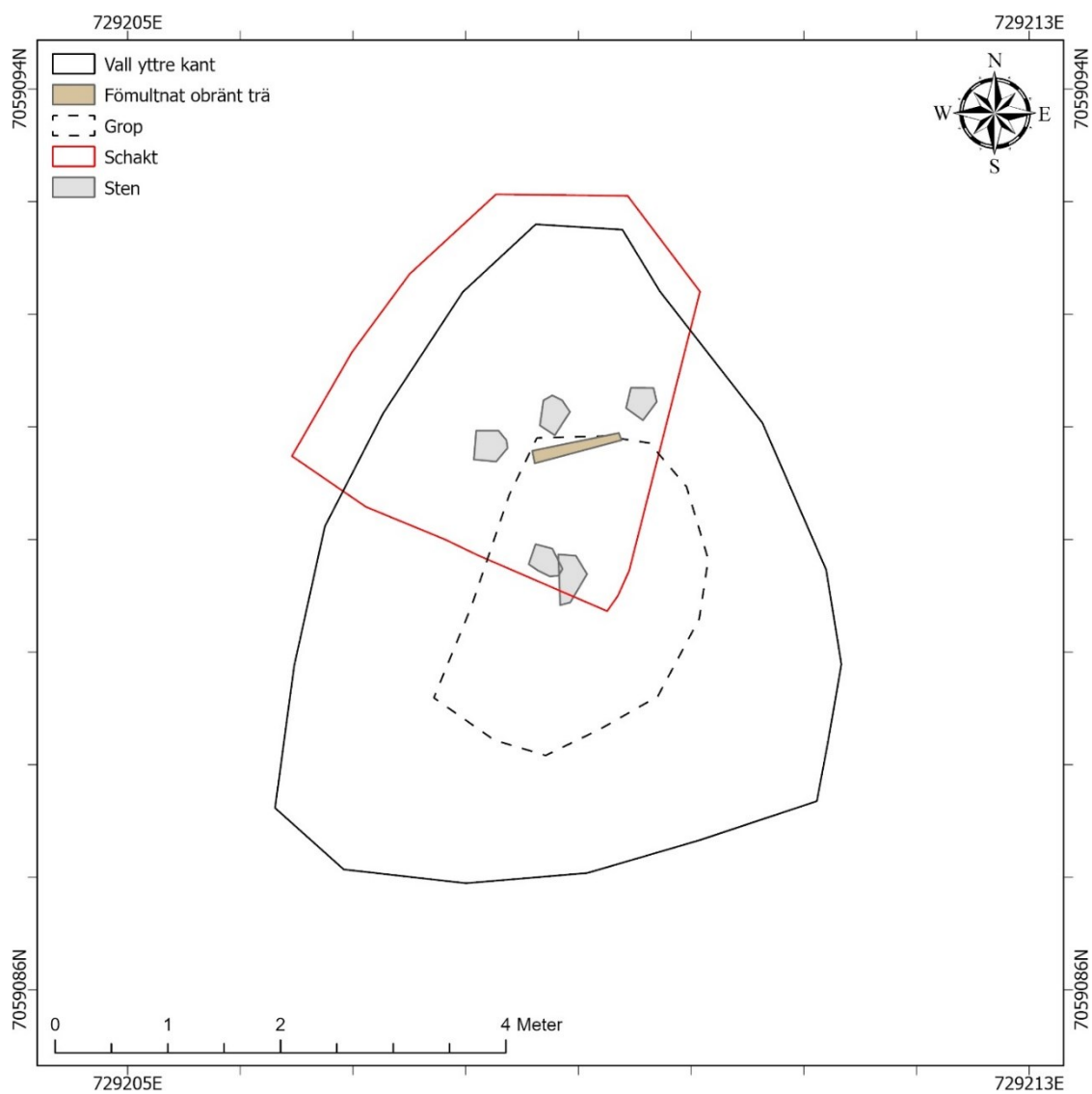
Figur 2. Översikt över förundersökningsområdet och närbelägna fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar.

Redovisning av arbetet

Boplatsgropen L2023:5250 är halvmåneformad i nordsydlig riktning. Gropen är 3 x 2 meter stor och 0,5 meter djup. Runtom är en vall, cirka 0,2 meter hög och 1-1,5 meter bred, mer otydlig åt sydväst. En yta om cirka 8,5 m² rensades fram och grävdes ut för hand med fyllhammare och skärslav efter att ha avsökts med metalledetektor. Omkring en tredjedel av gropen undersöktes och dokumenterades i profil. Under torven och rester av förmultnade rötter var en tunn urlakningshorisont (0,05 meter tjock), följt av en anrikningshorisont (0,05 meter tjock) och i botten orörd, rödgul morän. I anläggningens västra del saknades urlakningshorisont. I den övre delen av gropen var ett flertal större stenar (0,2-0,4 meter stora). Hela vägen ner till botten av gropen påträffades en stor mängd förmultnade stamdelar, som tolkades som rester av ett rotsystem. Genomgående var också förekomsten av stenar i varierande storlek vilka gav intrycket av att vara nedrasade och inte urplockade i samband med en nedgrävning. Ingenting som tydde på att gropen var anlagd av människor framkom vid förundersökningen. Varken skörbränd sten, kol, fynd eller synlig nedgrävning stod att se. En provgrop grävdes omkring elva meter nordnordost om L2023:5250 varpå en 0,02 meter tjock urlakningshorisont framträdde under torven, därefter en 0,09 meter tjock anrikningshorisont innan orörd morän tog vid.

Figur 3. Gropen efter rensning. Foto från sydost.

Figur 4. Inmätning av L2023:5250.

Figur 5. L2023:5250 i profil från norr.

Figur 6. L2023:5250 i profil från väster.

Tolkning och rekommendation

Vid förundersökningen påträffades ingenting som kunde indikera att gropen anlagts av människor. Ingen synlig nedgrävning framkom, inga fynd och ingen skörbränd sten. Detta i kombination med den karaktäristiska halvmåneformade utformningen av gropen samt resterna av ett äldre rotsystem i botten tyder på att L2023:5250 skall tolkas som en äldre (i och med tunn, bevarad urlakningshorisont) rotvälta eller stubbtäkt snarare än en boplatsgrop eller annan fornlämning. Provtagning kunde därmed inte motiveras. Västernorrlands museum rekommenderar inga ytterligare åtgärder.

Utvärdering

Förundersökningen förlöpte enligt plan. Gropen skars i söder av ett viltstängsel, men förundersökningen kunde efter en bedömning i fält förläggas till den norra delen av anläggningen.

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>Uppdragsnummer i Fornreg</i>	202401602
<i>Beställare</i>	Trafikverket
<i>Västernorrlands museum dnr</i>	2024/103
<i>Länsstyrelsens dnr</i>	1724-2024
<i>L-nummer</i>	L2023:5250
<i>Län</i>	Västernorrland
<i>Landskap</i>	Ångermanland
<i>Kommun</i>	Nordmaling
<i>Socken</i>	Nordmaling
<i>Fastighet</i>	Håknäs 5:11
<i>Undersökt yta</i>	8,5 m ²
<i>Koordinatsystem</i>	SWEREF 99 TM
<i>Koordinater mittpunkt</i>	N 7059089,49 E 729209,08
<i>Höjd över havet</i>	65-66 m.ö.h.
<i>Fältarbetstid</i>	20240603 (utmärkning), 20240819-20240820
<i>Fältpersonal</i>	Madeleine Nilsson och Ida Lundberg
<i>Rapportansvarig</i>	Madeleine Nilsson
<i>Rapportsammanställning</i>	Madeleine Nilsson
<i>Dagsverken rapport</i>	2,5
<i>Kartering</i>	RTK-GPS, programvara ArcGIS Pro
<i>Fynd</i>	Inga fynd tillvaratogs

Dokumentationsmaterial i form av fotografier, mätfiler och beskrivningar förvaras på Västernorrlands museum.

Arkivhandlingar

Ärendet förvaras i arkivet på Västernorrlands museum. Ritningar förvaras i Västernorrlands museums topografiska ritningsarkiv.

I ärendet ingår förfrågan om undersökningsplan, undersökningsplan och kostnadsberäkning, beslut samt andra relevanta handlingar.

Referenser

Engman, A. (2023) *Arkeologisk utredning inför anläggandet av en faunapassage över E4:an i Nordmalings kommun*. Rapport 2023:19. Östersund: Jamtli.

Bilaga 1. Fotolista

Bildnr	Motiv	Sett från
6809	Före undersökning	VNV
6810	Före undersökning	VNV
6811	Före undersökning	VNV
6812	Före undersökning	NO
6813	Före undersökning	NO
6814	Före undersökning	NO
6815	Efter rensning	VSV
6816	Efter rensning	SO
6817	Efter rensning	SO
6818	Efter rensning	N
6819	Grävd i botten	V
6820	Grävd i botten	V
6821	Grävd i botten	V
6822	Grävd i botten	V
6823	Grävd i botten	N
6824	Grävd i botten	N
6825	Grävd i botten	SO
6826	Grävd i botten	S
6827	Grävd i botten	SV
6828	Grävd i botten	NNV
6829	Provruta	N
6830	Provruta	V
Mobil		
1	Gropen vid utmärkning i juni	VNV
2	Parkeringsplats före	N
3	Parkeringsplats före	S
4	Ida tar prover	SSV
5	Efter undersökning	SV
6	Parkeringsplats efter	N

DSC_6809.JPG

DSC_6810.JPG

DSC_6811.JPG

DSC_6812.JPG

DSC_6813.JPG

DSC_6814.JPG

DSC_6815.JPG

DSC_6816.JPG

DSC_6817.JPG

DSC_6818.JPG

DSC_6819.JPG

DSC_6820.JPG

DSC_6821.JPG

DSC_6822.JPG

DSC_6823.JPG

DSC_6824.JPG

DSC_6825.JPG

DSC_6826.JPG

DSC_6827.JPG

DSC_6828.JPG

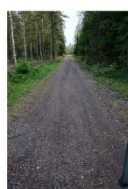
DSC_6829.JPG

DSC_6830.JPG

Mobil (1).JPG

Mobil (2).JPG

Mobil (3).JPG

Mobil (4).JPG

Mobil (5).JPG

Mobil (6).JPG